

۱۸۳۰

دانشگاه تهران

دانشکده دامپزشکی

شماره پایان نامه ۸۱

سال تحصیلی ۴۹-۱۳۴۸

پایان نامه

برای دریافت دکترای دامپزشکی از دانشگاه تهران

موضوع

برداشت رحم در نرثه خنوارکنندگان و مسوارد

استعمال آن در کلینیک

زنگارش

ایرج - نوروزیان

هئیت داوران

XXXXXXXXXX

راهنما و رئیس هیئت داوران

دانشیار دانشکده دامپزشکی

آقای دکتر پرویز حکمتی

داور

استاد دانشکده دامپزشکی

آقای دکتر محمد سنجر

داور

آقای دکتر عطاءاله زند افشار استاد دانشکده دامپزشکی

۱۸۳۰

ستایش بی پایان به آستان ملکوت پروردگار کوه

عدایاتش تحقق بخش هد فها و آرمانهای من بسوده

است .

سیاس و تقدیریه پیشگاه آنانکه در تربیتیم کوشید هاند

تا شخصیت انسانی را بد انسان که باید بشناسم .

— پدر و ارجمندهم که روشنی بخش راههای زندگی من بوده

و پیوسته با روشن بینی و تجربیات وسیع خود کوشید هـ

تا بتوانم گامی دیگر در شاهراه دانش پیش گذارم .

— گر نمایه مادرم که زندگیم از او سست و تا سرحد امکان در راه

سعادت من کوشید ه است .

تقدیم به :

— خواهان و برادر عزیزم که سعادت و خوشبختی

آنان را همیشه از خداوند خواهانم .

— مهین عزیزم که محبت هایش شور و گرمی بمن میدهد

و جوانه های امید و پیروزی را در وجود من میپروراند .

— دوستان عزیزم که خاطرات ایام مصاحبتشان را هرگز

از یاد نخواهم برد .

— آقایان دکتر حمزه شهراسبی — دکتر منوچهر

نوروزیان — دکتر مهدی دیانت که محبت هایشان را —

فرا موش نمیکنم

تقدیم به :

— دانشیار محترم جناب آقای دکتر پرویز حکمتی که از محضر

علمی ایشان پیوسته برخوردار بود ۱۴۰۵ م .

— استاد محترم جناب آقای دکتر محمد سنجر که همواره —

چون پدری مهربان شاهره‌های ترقی را بمن نشان

دارد اند .

— استاد محترم جناب آقای دکتر عطیه اله زند افشار

که از خرم دانش خویش مرا بی بهره نگذاشته اند .

فهرست مند رجات

XXXXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۳	تأریخچه
۶	فصل اول ۱ - تشریح رحم درگا و همیشه و بزما ده
۶	رحم درگا و
۱۰	رحم درمیش و بزما ده
۱۲	۲- تشریح عروق و اعصاب رحم درنشخوارکنندگان
۱۲	شریانهای رحم
۱۴	وریدهای رحم
۱۵	سیستم لنفاوی رحم
۱۵	اعصاب رحم
۱۶	۳- یافت شناسی رحم درنشخوارکنندگان
۲۰	فصل دوم - موارد استعمال برداشت رحم درگا و ونشخوارکنندگان کوچک
۲۰	۱- پیرلاپس رحم (غیرقابل توزدن)
۲۶	۲- پاره شدن رحم
۲۸	۳- فتق رحمی

فهرست مند رجات

XXXXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
۳۱	۴- پیوسته
۳۲	۵- آمفیژی شدن جنین
۳۵	۶- خونریزی از رحم
۳۶	فصل سوم - روشهای مختلف برداشت رحم در نشخوارکنندگان
۳۶	الف - برداشت رحم از طریق بازکردن شکم
۳۷	اقدامات قبل از عمل
۳۷	الف - مقید نمودن دام
۳۷	ب - آماده نمودن - موضع عمل
۳۸	ج - آماده شدن جراح
۴۰	وسائل لازم جهت عمل
۴۲	بیمه - روشی
۴۳	۱- بی حسی ناحیه ای بین مهره ای
۴۴	۲- بی حسی موضعی در طول خط برش
۴۶	خصوصیات تشریحی موضع عمل

فهرست مندرجات

XXXXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
۴۸	روش عمل
۴۸	الف - عمل در قسمت بالائی پهلوی چپ
۵۲	ب - عمل در قسمت پائینی پهلوی چپ
۵۳	عوارض عمل
۵۵	ب - برداشت رحم از راه واژن
۵۵	اقدامات قبل از عمل
۵۵	اول - مقید نمودن دام
۵۶	دوم - بی حسی کودال ابی و ووال
۵۸	الف - طریقه پائینی یا خلفی
۵۹	ب - طریقه بالائی یا قدامی
۶۱	روشهای مختلف برداشت رحم از راه واژن
۶۱	۱- روش لیگاتور کردن رحم بوسیله نخ یا طناب ظریف
۶۲	۲- روش Robert, S
۶۳	۳- روش لیگاتور کردن رحم بوسیله لوله لاستیکی

فهرست مندرجات

XXXXXXXXXXXXXX

صفحه	عنوان
۶۵	عوارض عمل
۶۶	مراقبتهای بعد از عمل
۶۷	فصل چهارم - مشاهدات
۷۴	نتیجه
۸۰	منابع

بنام خدا

مقدمه

اعمال جراحی در دامپزشکی از موقعیکه بشر بوسیله داروها به مبارزه امراض — برخاستند اول بود منتها در آنموقع کاملاً مرحله ابتدائی وساده ای داشته ومنحصر به چند عمل ساده ای بیش نبوده است بعدها همراه با پیشرفت سایر علوم در این رشته نیز پیشرفتهائی حاصل شد و اعمال جراحی تازه ای مرسوم گردید تا اینکه کشف سولفا مید ها و داروهای آنتی بیوتیک از یکطرف و پیدایش داروهای بیحسی و بییهوشی از طرف دیگر اجرای عملیات جراحی مشکلتی را میسر نمود و عوارض آنرا به نسبت زیادی تقلیل داده بطوریکه امروزه به تعداد اعمال جراحی که روی حیوانات مختلف انجام میشود افزوده شده است از جمله اعمالی که در گاو و سایر نشخوارکنندگان ماده صورت میگیرد عمل برداشت رحم *Hysterectomy* میباشد پس واضح است که همچنانکه دستگاه تولید و تناسل گاو برای دامپروری واجد اهمیت اقتصادی فراوانی است و سرمایه دامی او را حفظ مینماید، ابتلای این دامها به امراض غیرقابل علاج تناسلی نیز دامدار را بفروراند و امید ارد که چه راهی را برگزیند تا حد اکثر استفاد و راز دام بنماید. دامدار آخرین چاره را فرستادن دام به کشتارگاه میداند ولی باین نکته واقف نیست که در این حالت دام بعلت لاغری و ضعف زیاد

استفاده فراوانی برای وی بیمار نمیاورد در صورتیکه با پروا نمودن دام پس از برداشت رحم آسیب دیده دامدار میتواند زیان مسلمی را که باید متحمل گردد بمقدار زیادی کاهش دهد انگیزه اصلی و عامل واقعی تحریر این مقاله چیزی جز توجه باین موضوع و مراجعه دامهای مبتلا به پیرولا پس رحم پیشرفته بدمانگاه و درخواست صاحبان گاوهای مبتلا باین اختلال و علاقه شدید به اعمال جراحی نبوده است .

روی این اصل بنا به پیشنهاد آقای دکتر حکمتی اینجانب برداشت رحم در نشخوارکنندگان
 و کاربرد استعمال آن در کلینیک را عنوان پایان نامه خود انتخاب نموده و بکمک و —
 راهنماییهای بیدریغ و زحمات بی حد ایشان موفق به تنظیم این رساله گردیدم امید
 است این موضوع مورد عنایت و توجه علاقمندان و دامپزشکانی که در کلینیک با اعمال —
 جراحی سر و کار دارند قرار گیرد و نقص و عیب آن بشیوه بزرگواری و فضل و عنایت استادان
 عالیقدر ریزور اخماس آراسته گردد .

ایرج — نوروزی — ان

تاریخچه

اولین بار در سال ۱۸۹۵ لینیو Linaux سگی را که به اگوستی پلوین مبتلا شده بود به روش موضعی عمل نمود این عمل با موفقیت انجام شد در سال ۱۹۰۲ هفت سال بعد از لینیو اسپارترز Spartz تهیگاه را بعنوان راه دخول به محوطه بطنی انتخاب نمود و بوسیله شکافی در زیر زاویه هانش بداخل محوطه شکمی راه پیدا کرد و عمل برداشت رحم را انجام داد و پس از عمل قسمت باقیمانده عضو قطع شده را بوسیله محلولی از اسید بوریک (ده قسمت) وید و فرم (يك قسمت) ضد عفونی کرد در سال ۱۹۰۳ بوشت Bouchet راه شکمی را ترجیح داد و برای دخول بداخل شکم خط سفید را انتخاب نمود و برای جلوگیری از خونسروی و عفونت قسمت باقیمانده عضو قطع شده را داغ نمود و در محوطه بطنی بحال خود باقی میگذاشت این روش بسیار ساده بود لیکن این عیب وجود داشت که بجهت آزاد بودن انتهای قطع شده عضو و نتیجه بسبب راهی که بخارج داشت تولید عفونت نمود و اشکالات بعدی ایجاد بنماید . بهترین و دقیقترین طریقه در سال ۱۹۰۴ توسط پیشارد Pichard پیشنهاد شد این دانشمند بوسیله يك بست قسمت باقیمانده عضو امحکم میبست و در نتیجه فشارابه های عضو خیلی زود بروی همالتیام یافته و کاملاً جوش میخورد شروع اعمال جراحی روی رحم در دامپزشکی در مدت نسبتاً

کوتاهی تحول عظیم ویی مانندی پیدا کرد و عمل برداشت رحم در روی دامهای بزرگ
 بخصوص گاو نیز عملی گردید بطوریکه Benesch در سال ۱۹۴۹ در دانشکده
 دامپزشکی ایالت نیویورک عمل برداشت رحم را از طریق لاپاراتومی در روی تعداد زیادی
 گاو که دچار پاره گی رحم شده بودند انجام داد و در همین سال Robert's
 با دادن شکافی طولی در دیواره پشتی رحم پرولاپسه روش جدیدی را در مورد قطع
 رحم ارائه داد .

در سال ۱۹۶۱ در پارتمان جراحی دانشکده دامپزشکی ایالت ایوا Iowa
 در آمریکا عمل برداشت رحم در گاو صورت گرفت و اثرات آنرا روی کار تخمدان در دوره -
 لوتئال سیکل استرال مشاهده کردند و بدین نتیجه رسیدند که تبدیل جسم زرد به
 جسم سفید در دوره غیرباروری به تحریکاتی از رحم بستگی دارد . در بین سالهای
 ۱۹۶۲ تا ۱۹۶۴ دکتر E. Stougaard در دانشکده سلطنتی دامپزشکی
 و کشاورزی کپنهاگ عمل هیستریکتومی را در روی ۱۶ راس خوک که دچار عوارض رحمی غیر
 قابل علاج شده بودند انجام داد که ۱۲ راس از آنها زنده ماند و بطور متوسط -
 ۶۲ روز بعد از عمل زبح گردیدند و برای مصرف انسان مورد استفاده قرار گرفتند .

در بیمارستان شماره ۱ دانشکده دامپزشکی در سالهای اخیر توجه زیادی باین
مسئله شده است بطوریکه تا با امروز چندین رأس از نشخوارکنندگان بویژه گاو و میش
مورد عمل برداشت رحم قرار گرفته اند و نتیجه حاصل از آن کاملاً رضایت بخش
و موفقیت آمیز بوده است .

فصل اول

۱- تشریح رحم در گاو و میش و بز ماده

+++++

رحم در گاو:

رحم Uterus یا زهدان که در اصطلاح عوام بجه دان نامیده میشود عضوی است عضلانی که در گاو ماده باریکتر و انتهای قدامی شاخه‌هایش کمتر از شاخه‌های رحم مادریان در حفره بطنی پیش‌رفته است در گاو رحم دو شاخه بوده و در تلیسه‌ها معمولاً در محوطه لگنی قرار دارد ولی در گاو ان بالغ تقریباً بطور کامل در داخل حفره بطنی قرار دارد در این کیسه عضلانی سلول بارور قرار گرفته و دوره حیات جنینی خود را در آن طی میکند و علاوه بر طبقه عضلات در وسط سطح داخلی رحم از پرده مخاطی و سطح خارجی از پرده صفاقی پوشیده میباشد در اغیسه مخاطی رحم غدده کوچکی وجود دارند که به غدده رحمی Uterine glands معروفند و با ترشح شیر رحمی در روزهای اولیه آبستنی غذای جنین را تامین میکنند طول متوسط رحم در تلیسه‌ها در حدود ۱۵ میلی مترو کمتر پهن و ضخیم میباشد و در اثناء آبستنی بطور زیادی وسیع و ارتجاعی میگردد در این حالت طول آن در حدود ۱۰ تا ۱۲ سانتی مترو در حدود ۳ تا ۴ سانتی متر پهن و ۲ تا ۲/۵ سانتی متر ضخامت دارد.

شاخه‌های رحم :

بلافاصله بعد از زدن رحم شاخه‌های رحم قرار گرفته اند که بطرف جلو امتداد یافته طول متوسط آنها در حدود ۳۵ تا ۴۰ سانتی متر و قطر آنها در حدود ۲ تا ۵ سانتی متر میباشد این شاخه در پهلو ی یک یگر قرار داشته و در بیش از نصف خلفی طولشان بوسیله رباط مضافی بهم متصل هستند و در جلو باریک و از هم مستقل میباشند امتداد این شاخه برخلاف امتداد شاخه‌های رحم مادران است و انحنائی رسم میکند که تحدبش در بالا است بطوریکه تشکیل یک لسه پائینی یا انحناء کوچک یا تقعر پائینی میدهد که در روی آن رباط پهن اتصال میابد . انتهای شاخه در روی خود بخارج و بالا تاخورد و بصورت حلقه مارپیچی شکل میگیرد در بعضی از اشکال این خمیدگی مانند حرف S میباشد این انتها بتدریج باریک میشود و بطور نامحسوسی به مجرای تخمدان مربوطه ادامه میابد . شاخه در قاعده بوسیله رباطی بهم متصل میباشند که بنام **intercornual Ligament** موسوم میباشد که به بالائی و پائینی تمیز داده میشود .

رباط پائینی در عقب رباط بالائی است این رباطات ضخیم هستند و از تا خوردگی پرده صفاق که مربوط به رباط پهن است ساخته شده اند و از الیاف عضلانی که از جدار رحم خارج شده اند مضاف گشته اند .